

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Variæ æui acceptiones. c. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

ratio unitatis temporis, vnitas primi motus secundum quem, cum sit simplicissimus, omnes alij mensurantur, vt dicitur in 10. Metaph. Sic ergo tempus ad illum motum comparatur, non solum, vt mensura ad mensuratum, sed etiam, vt accedens ad subiectum: & sic ab eo recipit unitatem. Ad alios autem motus comparatur solum, vt mensura ad mensuratum.

Vnde secundum eorum multitudinem non multiplicatur: quia vna mensura separata multa mensurari possunt. Hoc igitur habito, sciendum, quod de substantijs spiritualibus duplex fuit opinio. Quidam enim dixerunt, quod omnes processerunt a Deo in quadam aequalitate, vt Origen. dixit: vel etiam multa earum, vt quidam posuerunt. Alij vero dixerunt, quod omnes substantiae spirituales processerunt a Deo quodam gradu, & ordine. Et hoc videtur sentire Dionysius, qui dicit cap. 10. cae. Hierar. quod inter substantias spirituales sunt primae, mediae, & vltimae, etiam in vno ordine Angelorum Secundum igitur primam opinionem necesse est dicere, quod sunt plura aequalia, secundum quod sunt plura aeterna prima aequalia.

Secundum autem secundam opinionem oportet dicere, quod sit vnum aeternum tantum: quia cum vnum quodque mensuretur simplicissimo sui generis (vt dicitur in 10. Metaph.) oportet quod esse omnium aeternorum mensuretur esse primi aeterni: quod tanto est simplicius, quanto prius. Et quia secunda opinio verior est (vt infra ostendetur): concedimus ad praesens vnum esse aeternum tantum.

Ad primum ergo dicendum, quod aeternum aliquando accipitur pro seculo: quod est periodus durationis alicuius rei: & sic dicuntur multa aetna, sicut multa secula.

Ad secundum dicendum, quod licet corpora coelestia & spiritalia differant in genere naturae, tamen conueniunt in hoc, quod habent esse intransmutabile. Et sic mensurantur aetno.

Ad tertium dicendum, quod nec omnia temporalia simul incipiunt, & tamen omnium est vnum tempus propter primum, quod mensuratur tempore. Et sic omnia aeterna habent vnum aeternum propter primum: etiam si non omnia simul incipiant.

Ad quartum dicendum, quod ad hoc quod aliqua mensurentur per aliquod vnum, non requiritur quod illud vnum sit causa omnium eorum, sed quod sit simplicius.

Conclusio articuli est: Vnum tantum est aeternum, quod est omnium mensura, sicut est vnum tempus.

DISPVT. XXXIII.

Vtrum aeternum sit totum simul, an aliquam in se habeat successionem.

Varia est acceptio. cap. 1.

Quid sentiat Bonaventura cap. 2.

In aetno nullam esse successionem, communis opinio fert. cap. 3.

Diluitur argumenta prioris sententiae. cap. 4.

CAPVT I.

Varia est acceptio.

Antequam quaestionem propositam examinemus, varias nominis aeterni significationes annotare placuit: vt id, de quo suscipitur disputatio, manifestum fiat. Est autem latinis aeternum idem, quod Graecis *αἰών*; imo vox latina ex Graeca videtur deriuata, interiecta tantum litera, u, idem vero est aeternum latine, quod seculum quare quod Graeci dicunt *αἰών* & *αἰών* latine reddimus, *Secula seculorum*. Proprie tamen *αἰών*, idem est, quod aeternitas, dicitur enim Graece *αἰών*, quasi *το αἰών*, hoc est, semper existens, vt notauit Nicetas loco inferius allegando. Nihilominus tamen seculum, seu *αἰών* varias habet significationes. Primo significat aetatem cuiusvis hominis, quae cum septuaginta annis compleri solet, iuxta illud Psalm. 89. *Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni*: spatium quoque aut seculum septuaginta annorum significat: sicut notatur Hier. in cap. 26. *Ezech. sub finem*. & Dam. li. 1. de fide c. 1. & Nicetas in orat. 2. Nazianz. in illa verba. *Iam vero cum imminet finis*. Secundo significat tempus mille annorum, vt tradunt Damascenus, & Nicetas locis citatis. Tercio significat totam nostri temporis congeriem, ac propterea antiquissima, appellare consueuimus aeterna, vt docuit Dionysius. 10. c. de diuinis nominibus. Idcirco Deuter. 34. & Pla. 75. *colles aut montes vocantur aeterni*, quod antiquissimi sint: & ad Titum 1. tempora dicuntur aeterna *In spem*, inquit, *vite aeternae*, quam promisit, qui non mentitur deus ante tempora secularia, legit enim Aug. lib. 83. *quaest. 9. 72. & 12. de ciuit. c. 16. Tempora aeterna*, Nam Graece dicitur *αἰών* & *αἰών* cumque *αἰών* significet seculum aeternum & aeternitatem, Aug. trausulit, aeterna quod *αἰών* vulgaris dixit *secularia*, & li. 16. de Ciuit. c. 27. *asserit*, idem esse nostris aeternum, quod Graecis est *αἰών*, neque ausos fuisse latinos transferre *secularia*, quia seculare interdum significat, quod cito transit, & *αἰών* vero, aut quod non habet finem, aut quod vsque in finem huius seculi tenditur, vbi Augustinus etiam concedit *αἰών*, seu aeternum, aut aeternum totam nostri temporis congeriem nonnunquam denotare. Per tempora autem aeterna intelligunt ipse Augustinus loco allegato, Hieronymus, & Anselmus in eum locum ad Titum 1. tempora quaedam aeterna ante mundi creationem: quae, vt idem notat Augustinus, non fuerant Deo coaeterna.

Ego vero non satis intelligo, quanam aeterna tempora, praeter ipsam Dei aeternitatem, ante mundi creationem praecesserint. Quod si aliquod

10. Metaph.
10. 1. 3.

Lib. 1. peri.
archon. c. 8.
10. 4.

Cap. 10. & 4.
a. 10. 3.

Lib. 10. Me.
10. 1. 3.
10. 4. 3.

10. 4. 4.

Quid apud
Graecos aeternum
significet.

Nicetas.

Psalm. 89.

Hieron.
Damascen.
Nicetas.

Dionysius.
Deu. 34.
Psalm. 75.
Ad Rom. 1.

Augustinus.
Explicatur
Locus Pauli.

2.

3

tempus fuit, illud imaginarium solum esse potuit. Si autem fuit æternum, & sine principio, ut prædicti Doctores affirmare videntur, sequitur, cœternum Deo fuisse, & ante illud non potuisse Deum vitam æternam promittere, aut definire. Paulus igitur ut opinor, per tempora secularia, siue æterna, Græce ἀἰώνια, intellexit omne tempus, & ideo dixit *Antetempora secularia*, ac si diceret, ante seculum. Tota enim temporis cogeris seculum dicitur, ut paulo ante notabamus. In quem sensum accipitur etiam illud ad Rom. ult. *Secundum revelationem mysterij temporibus æternis taciti*. Hoc est, toto tempore ab orbe condito nondum hætenus manifestati: ut interpretatur S. Th. in commentario illius capituli Dionysij Sic etiam Ecclesiastici 1. dicitur: *Sapientia à domino Deo est & cum illo semper fuit, & est ante eum*, hoc est ante omne tempus. Eodem pacto Deus dicitur esse ante secula atque illa fecisse, ut docet Damascenus loco allegato.

Quocirca Dionysius c. 5. de divinis nominibus satis post medium auctorem, & effectorem æternitatis Deum appellat, hoc est, totius temporis. Quo sensu Aug. lib. 8. 3. quæst. q. 23. dixit, Deum alio modo æternum, & sapientem esse quam cetera omnia. Ea enim participatione quadam talia esse possunt: Deus autem æternus, & sapiens est, quod auctor sit æternitatis, & sapientiam esse quam cetera omnia. Ea enim participatione quadam talia esse possunt: Deus autem æternus, & sapiens est, quod auctor sit æternitatis, & sapientiam esse quam cetera omnia. Ea enim participatione quadam talia esse possunt: Deus autem æternus, & sapiens est, quod auctor sit æternitatis, & sapientiam esse quam cetera omnia.

Quarto dici potest ænum, siue seculum, 50. annorum spatium: *ἑξήκοντα*, Gholam enim Hebreis idem est, quod Græcis ἑξήκοντα: ut autem docet Hier. in magnis commentariis in c. 1. ad Galat. quoties apud Hebr. vox illa scribitur cum litera *ἵ*, significat æternitatem: cum vero sine illa, significat annum lubilæi, qui erat quinquagesimus. Sic est Exodi 21. ubi præcipit Deus, ut qui emerit seruum, septimo anno libertate donet: quod si ille noluerit *Perforabit* (inquit) *aurem eius subula, & erit servus in seculum*. & Deut. 15. ubi idem habetur. Nisi quod pro *in seculum*, ponitur *in æternum*, In Hebr. scribitur vox illa sine *ἵ*, & significat tempus lubilæi: alibi vero, ubi scribitur cum *ἵ*, significat æternitatem, vel seculum alia ratione. Hanc doctrinam ex Hier. desumpsit Vives in lib. 12. de civit. c. 19. Ea tamen recentioribus Hebræis, inter quos est Mercerus, non probatur, quod in Scriptura indiscriminatim utroque modo scribatur, & sane si de codicibus Hebræis, qui præ manibus hoc tempore habentur, loquamur, id negare non possumus. Ceterum credendum est tempore Hier. eo modo ut ipse notavit, hanc vocem varie scribi consuevisse ad diversa significandum. Postea vero facta punctorum appositione in congregatione Tiberiadis discrimen illud non fuisse servatum.

Quinto docent Damascenus, & Nicetas locis citatis, à cœli creatione usque ad finem mundi septem secula numerari: octavum vero esse futuræ vitæ. Sexto dicunt Dionysius c. 10. idem Damascenus, & Nicetas, ænum usurpari pro ipsa æternitate, de qua hætenus locuti sumus, quæ sine & principio, & omni varietate caret.

Ceterum, ænum de quo nunc est nobis futura disputatio, accipitur per Angeli, seu animæ rationalis durationem, quæ cum habeat principium, finire caret; eius quoque aliqui Patres videntur mentionem fecisse Basilij li. 2. contra Apologeticum Eunomii satis ante medium sic ait: *Communis enim consuetudo aut temporibus, aut seculis omne intervallum subiicit. Nam quod sensibilibus est temporis, hoc in super mundanis est seculi*. Nam seculum appellat ænum, quod Græce ἀἰών. Porro non de solo Dei æno, sed etiam creaturarum spiritualium ipsum loqui, colligitur ex eo, quod super mundana opposuit, non rebus creatis in vniuersum sed sensibilibus, & corporeis. Aug. li. 83. quæst. q. 19. docet immortale interdum etiam licet improprie æternum appellari: cum ergo secundum primatiam nominis significationem æternitas idem sit, quod ænum, ut prædictum est, si res immortales dicuntur æternæ, earum quoque duratio æternitas, seu ænum appellabitur.

Demum Nicetas loco iam allegato de æno, quod Græce dicitur ἀἰών, inquit *ut de Angelis, & animalibus haudquaquam proprie dici potest. Aetnum enim illorum principium habet, verum finem habiturum non est. Quocirca partim eum participes sunt, quia incorruptibiles sunt, & immortales: partim temporis, quia in rerum creaturarum classe sunt*. Dicitur ergo latiori significatione duratio Angelorum & rerum incorruptibilium, ænum, potiori ratione, quam cuiusque hominis vita. In eorum namque duratione est aliquid æternitatis, quæ proprie dicitur ἀἰών, siue ænum, scilicet carere fine. Imo hæc videtur minus impropria nominis usurpatio, quam ceteræ commemoratæ. In alijs namque & principium & finis reperitur, in hac autem finis non est. Sed cum in omnibus sit diuturnitas quædam, quæ adverbio *Semper*, vulgo solet explicari, nomen ænum extensione quadam ipsis accommodatum est. Iam vero Scholasticorum usus obtinuit, ut ænum non nisi rerum creaturarum & incorruptibilium duratio dicatur, de qua nobis subinde disputandum est.

CAPVT II.

Quid sentiat Bonaventura.

VT naturam æni iuxta vltimum modum, & significationem plenius explicemus, eamque ab æternitate, & tempore distinguamus, videndum prius est, an in se habeat successionem aliquam. In qua quidem questione prima sententia sit Bonav. in 1. d. 2. 1. p. dist. 1. art. 1. quæst. 3. qui affirmat durationem substantiæ spiritualis non sine successionem aliquam, in qua prius, & posterius assignari possit, bene tamen sine ulla variatione esse.

Opinionem hanc probabilem esse censent Scotus in 2. d. 2. q. 1. §. Qui vult tenere. Ricardus eadem d. art. 1. q. 3. Eamque aliqui tribuunt Gabrieli, quia mea sententia ut paulo post referemus, sequitur oppositam. Explicat vero illam Bonaventura in hunc modum. Duplex est (inquit ille) genus successionis; quoddam cum variatione, quale in tempore reperitur: quia videlicet vna parte adueniente alia omnino desinit: & talis successio non est in æno Angelorum, & rerum spiritualium: in hac vero successionem verè est futurum post præteritum. Alterum est sine variatione, quod non in solâ extensione durationis consistit: hæc enim, si esse posset tota

Ad Rom. ult.

S. Thom. Ecclesi.

Damasc. Dionys. August.

Tit. Ad 1.

Chrysost. Anselmus. August.

Hieron. Gholam quid apud Hebræos de signet. Exod. 21.

Deuter.

Vives. Mercerus.

Notandum Damasc. Nicet.

In qua significatione, sumatur in presenti questione. Basil.

August.

Nicet.

6

Bonavent. Durationem rei spiritualis successio nem habere Bonav. affirmat. Scotus. Ricard.

Explicatur hæc sententia.